

В. Т. Машика

*Олімпіадні
завдання
з правознавства
9-11*

Харків
Видавнича група «Основа»
2015

УДК 37.016
ББК 74.266.3
М38

А в т о р:

Машика В. Т., заслужений учитель України,
ЗОШ I–III ступеня, м. Мукачеве, Закарпатська обл.

Машика В. Т.

М38 Олімпіадні завдання з правознавства. 9–11 класи. — Х. : Вид. група «Основа», 2015. — 125 [3] с.

ISBN 978-617-00-2542-5.

У посібнику подано олімпіадні завдання з правознавства, вичерпні відповіді на них та правила їхнього оцінювання. Уперше передбачено завдання у вигляді оригінальних схем, що сприяє більш якісному засвоєнню учнями навчального матеріалу, а також порівняння і задачі з міжгалузевих зв'язків. Пропоновані автором відповіді містять розгорнутий юридичний аналіз ситуації, який передбачає застосування знань не тільки з різних галузей права, а й з теорії права.

Посібник ставить на меті надати допомогу учителям як під час підготовки учнів до правових олімпіад, так і до складання ДПА з правознавства.

УДК 37.016
ББК 74.266.3

ISBN 978-617-00-2542-5

© Машика В. Т., 2015
© ТОВ «Видавнича група »Основа», 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
-----------------	---

9-Й КЛАС

Теоретичний тур

Варіант 1.....	9
Завдання 1. Тести	9
Завдання 2	12
Завдання 3	14
Варіант 2.....	14
Завдання 1. Тести-задачі	14
Завдання 2	16
Завдання 3	18

Практичний тур

Варіант 1.....	19
Завдання 1 на порівняння понять	19
Завдання 2. Задачі	21
Варіант 2.....	29
Завдання 1 на порівняння понять	29
Завдання 2. Задачі	33

10-Й КЛАС

Теоретичний тур

Варіант 1.....	44
Завдання 1. Тести	44
Завдання 2	47
Завдання 3	47
Завдання 4	50
Варіант 2.....	51
Завдання 1. Тести-задачі	51
Завдання 2	53
Завдання 3. Творче завдання	54
Завдання 4	56

Практичний тур

Варіант 1	57
Завдання 1 на порівняння понять	57
Завдання 2. Задачі	60
Варіант 2	71
Завдання 1 на порівняння понять	71
Завдання 2. Задачі	73

11 КЛАС**Теоретичний тур**

Варіант 1	84
Завдання 1. Тести	84
Завдання 2	87
Завдання 3	88
Завдання 4	90
Завдання 5	92
Варіант 2	93
Завдання 1. Тести-задачі.....	93
Завдання 2. Творче завдання	95
Завдання 3	96

Практичний тур

Варіант 1	98
Завдання 1 на порівняння понять	98
Завдання 2. Задачі	102
Варіант 2	110
Завдання 1 на порівняння понять	110
Завдання 2. Задачі	114

Моїм найкращим учням, переможцям республіканських олімпіад з правознавства С. Красноголовцю, Ю. Томаш, М. Варзі, А. Демиді, Л. Столярській, В. Бурі, А. Чечур, А. Запотічному, Л. Котовській, О. Димитрієвій, А. Войцехівському, О. Керешкені, М. Фречці, О. Фречці та учасникам республіканських олімпіад В. Фотул, О. Делеган, Т. Паламарчук, М. Савчинець, О. Савчин та В. Касал, цю книгу присвячую.

Автор

ПЕРЕДМОВА

Наказом МОН № 915 від 07.09.2015 року відновлюється проведення Всеукраїнських олімпіад з правознавства у 9–11 класах. 2014–2015 навчальних років. Всеукраїнську олімпіаду з правознавства проводили лише для випускників шкіл на базі Національного університету Харківська юридична академія. У зв'язку з тим, що наказ про проведення олімпіади було видано аж у січні 2015 року, у випускників було обмаль часу для належної підготовки до цього конкурсу. З огляду на це було значно спрощено типологію завдань, різко зросла питома вага чисто репродуктивних завдань, яких зазвичай взагалі не повинно бути на олімпіадах державного рівня. Як наслідок, виконання таких завдань не давало можливості досягти тих цілей, які ставить перед учнівськими олімпіадами державного рівня «Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (*далі — Положення*).

Оскільки наказ про проведення олімпіади цього навчального року видано завчасно, то це дає можливість учасникам олімпіади різних етапів ретельно підготуватися до цього конкурсу, на якому, безперечно, знайде своє втілення та багата палітра завдань, яка була важливою на попередніх олімпіадах.

Працюючи над цим методичним посібником, автор проаналізував типологію і зміст завдань олімпіад з правознавства третього та четвертого етапів у попередні роки, і з огляду на проведений аналіз, склав завдання, робота над виконанням яких має допомогти вчителям правознавства в підготовці учнів до правознавчих олімпіад усіх етапів, а самим педагогам значно підвищити свій рівень предметної компетентності в царині правознавства.

Складаючи завдання, ми керувалися не тільки Положенням, а й методичними листами МОНУ, де є рекомендації щодо складання завдань. Оскільки автору довелося чотири рази працювати у складі журі 4-го етапу олімпіади з правознавства, і, безперечно, щорічно перевіряти роботи учасників олімпіади 2-го та 3-го етапів, у посібнику наведено не тільки завдання та вичерпні відповіді

на них, а й правила оцінювання виконаних завдань. Це вкрай важливо, бо, з одного боку, це дає можливість учаснику олімпіади структурувати в належний спосіб відповідь на завдання, а з іншого — вказати у відповіді всю інформацію, яка підлягає оцінюванню, забезпечити виконання завдання в повному обсязі.

Завдання складено за загальноприйнятим принципом їх поділу на теоретичні та практичні. Кількість репродуктивних завдань зведено до мінімуму, а репродуктивні тестові завдання замінені творчими тестами. Уперше для підготовки до олімпіади запропоновано виконання завдань у вигляді оригінальних схем, що, з одного боку, повинно сприяти максимальному розкриттю творчого потенціалу учасника олімпіади, а з іншого — сприяти засвоєнню ним навчального матеріалу на якісно вищому рівні. Наведено також порівняння та задачі на міжгалузеві зв'язки з огляду на те, що виконання таких завдань, з одного боку, допоможе учням краще застосовувати здобуті знання на практиці, а з іншого — сприятиме засвоєнню школярами такої ознаки права, як системність, на якісно вищому рівні. У відповіді на кожну з таких задач надано розгорнутий юридичний аналіз ситуації, який передбачає застосування знань не тільки з різних галузей права, а й із теорії права.

Серед пропонованих нами завдань є новели, які були схвалені як учителями, які готують учасників олімпіад, так і переможцями третього та четвертого етапів олімпіад. До зазначених новел можна віднести, зокрема, наступні:

- виконання завдань на моделювання різних правових ситуацій;
- наведення різного роду прикладів;
- висловлювання своїх міркувань з приводу того, чи є сімейне право окремою галуззю права;
- визначення, до якого виду спадкування належить спадкування за правом на обов'язкову частку у спадщині;
- встановлення недоліків і переваг різних видів виборчих систем;
- визначення галузей права, які регулюють правові відносини, пов'язані із реалізацією права власності на землю, та деякі інші.

До новел можна віднести і пропоновану заміну завдань з надання визначення правових термінів (це завдання є чисто репродуктивним, перевіряє не предметні компетентності учасника олімпіади, як цього вимагає Положення, а лише знання) на творчі завдання. Учням запропоновано або самостійно дати визначення поняття, якого (визначення) немає в законодавстві (наприклад, дати визначення сімейного договору або ж договору про виконання заповіту) або критично оцінити наявне в законі визначення

поняття (наприклад, поняття заповіту, адже якщо виходити із буквального визначення заповіту (згідно статті 1233 Цивільного кодексу України, заповітом є особисте розпорядження особи на випадок своєї смерті), то виникає враження, що заповітом можна вважати будь-яке особисте розпорядження особи на випадок своєї смерті, зокрема й розпорядження щодо обряду поховання).

Підвищенню предметних компетентностей учасників олімпіади має сприяти виконання не просто описових завдань, а виконання цих завдань із творчим елементом. Як варіант у нашому посібнику наведено наступне завдання: назвіть способи захисту сімейних прав та інтересів судом, наведіть приклади застосування кожного із цих способів, укажіть на юридичні труднощі, які можуть виникнути в разі застосування окремих способів захисту сімейних прав.

Отже, шановний читачу, пропоную опрацювати запропоновані нами завдання й успішно виступити на олімпіаді з правознавства від першого до заключного етапу.

9-Й КЛАС

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТУР

Максимальна кількість балів за всі завдання теоретичного туру — 35.

ВАРІАНТ 1

Завдання 1. Тести

(максимум 12 балів, 1 бал за кожну правильну відповідь)

- Петро не повернув Марині завдаток у подвійному розмірі; Михайло був незаконно звільнений із посади спеціаліста управління економіки облдержадміністрації; фермерське господарство зі статусом юридичної особи «Урожай» доставило неякісну продукцію до супермаркету «Сільпо»; Олеся не може приватизувати квартиру через неправильне тлумачення, на її думку, органами виконавчої влади і судами відповідних правових норм. Визначте, до яких судів за захистом свого права повинні звернутися зацікавлені особи.
 - Марина — до адміністративного суду, Михайло — до Конституційного Суду України, супермаркет — до господарського суду, а Олеся — до загального суду;
 - Марина — до Конституційного Суду України, Михайло — до адміністративного суду, супермаркет — до господарського суду, а Олеся — до загального суду;
 - Марина — до загального суду, Михайло — до Конституційного Суду України, супермаркет — до господарського суду, а Олеся — до адміністративного суду;
 - Марина — до загального суду, Михайло — до адміністративного суду, супермаркет — до господарського суду, а Олеся — до Конституційного Суду України.

Відповідь: Г.

- До органів виконавчої влади належать:
 - виконавчі комітети сільських рад;
 - виконавчі комітети селищних рад;

В виконавчі комітети міських рад;
Г міністерства.

Відповідь: Г.

3. Державна реєстрація шлюбу створює презумпцію:

А права спільної сумісної власності подружжя на майно, набуте у шлюбі;

Б права особистої приватної власності дружини та чоловіка на майно, яке одержав у дар один з них під час перебування їх у шлюбі;

В батьківства щодо дитини, яка була зачата і (або) народжена у шлюбі;

Г права спільної сумісної власності на майно, яке успадковано одним з подружжя у період перебування у шлюбі.

Відповідь: А, В.

4. Одностороння відмова від договору дарування можлива, якщо:

А цей договір є консенсуальним, безвідплатним, одностороннім;

Б цей договір є реальним, безвідплатним, одностороннім;

В цей договір є консенсуальним, безвідплатним, двостороннім;

Г цей договір є реальним, відплатним, двостороннім.

Відповідь: А.

5. Оберіть правильне твердження.

А Втрата громадянства є свідомим вчинком, а вихід із громадянства є підсвідомим актом;

Б вихід із громадянства є юридичним вчинком, а втрата громадянства є юридичним актом;

В втрата громадянства є добровільним вчинком, а вихід із громадянства є примусовим актом;

Г втрата громадянства є юридичним вчинком, а вихід із громадянства є юридичним актом.

Відповідь: Г.

6. У галузях приватного права переважає:

А диспозитивний метод;

Б імперативний метод;

В рекомендаційний метод;

Г альтернативний метод.

Відповідь: А.

7. Визначте, яка стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення НЕ передбачена законодавством.

А Повідомлення про підозру;

Б адміністративне розслідування: порушення справи, встановлення фактичних обставин, процесуальне оформлення результатів розслідування, направлення матеріалів для розгляду;

В розгляд справи: підготовка до розгляду, аналіз зібраних матеріалів та обставин, прийняття постанови, доведення постанови до відома зацікавлених осіб;

Г виконання постанови: звернення постанови до виконання, безпосереднє виконання.

Відповідь: А.

8. До неповнолітніх осіб віком від 16 до 18 років НЕ можуть бути застосовані наступні види кримінальних покарань:

А штраф;

Б обмеження волі;

В позбавлення волі;

Г громадські роботи.

Відповідь: Б.

9. Оберіть правильне твердження.

А Умисел пособника злочину може бути тільки прямим, а підбурювача злочину також непрямым;

Б організатор злочину, на відміну від виконавця злочину, може діяти опосередковано;

В добровільна відмова від доведення злочину до кінця в разі закінченого замаху можлива завжди;

Г добровільна відмова від доведення злочину до кінця в разі закінченого замаху можлива лише в разі, якщо між здійсненням діяння та ймовірним настанням суспільно небезпечних наслідків є певний проміжок часу, і настання цих наслідків можна попередити.

Відповідь: Г.

10. Оберіть правильне твердження.

А Із неповнолітнім не може бути укладено строкового трудового договору;

Б із неповнолітнім не може бути укладено договору про повну матеріальну відповідальність;

В неповнолітнього не можна притягнути до дисциплінарної відповідальності без згоди комісії у справах неповнолітніх;

Г неповнолітні можуть працювати у вихідні за спеціальним дозволом комісії у справах неповнолітніх.

Відповідь: Б.

11. Оберіть правильне твердження.

А Неповнолітні не можуть працювати за неповним робочим часом;

Б неповнолітнім віком від 15 років може бути надана повна цивільна дієздатність, якщо вони працюють за трудовим договором;

В неповнолітні під час укладення трудового договору мають надавати характеристику з місця навчання;

Г неповнолітні під час прийому на роботу повинні надати медичну довідку про стан здоров'я.

Відповідь: Г.

12. Орест уклав договір найму житла з Миколою, власником будинку. Між ними виникли правовідносини, які є:

А майновими, позадоговірними, житловими, тривалими, відносними;

Б майновими, позадоговірними, цивільними, тривалими, відносними;

В майновими, договірними, цивільними, тривалими, відносними;

Г майновими, договірними, житловими, тривалими, абсолютними.

Відповідь: В.

Завдання 2. Дайте відповіді на питання (18 балів)

1. Укажіть, які додаткові гарантії для неповнолітніх закріплює Кодекс України про адміністративні правопорушення (4 бали, по 1 балу за кожну правильно названу гарантію).

Орієнтовна відповідь:

1) Щодо неповнолітнього не можна застосовувати адміністративний арешт;

2) скоєння правопорушення неповнолітнім є пом'якшувальною обставиною;

3) втягнення неповнолітнього у правопорушення є обставиною, що обтяжує відповідальність;

4) встановлення процесуальних гарантій для неповнолітніх, спрямованих на встановлення істини, перевиховання порушника і профілактику правопорушень.

Як альтернативу пункту 1 другого завдання можна запропонувати завдання 1А.

1А. У ст. 66 Кримінального кодексу України запропоновано перелік обставин, які пом'якшують покарання. Але цей перелік не є вичерпним. Спробуйте назвати не менше чотирьох обставин, які суд може визнати такими, що пом'якшують покарання, хоча вони і не зазначені в цій статті кодексу (4 бали, по 1 балу за кожну правильно названу обставину, яку суд може визнати такою, що пом'якшує покарання).

Орієнтовна відповідь:

- 1) Скоєння злочину вперше;
 - 2) похилий вік підсудного;
 - 3) перебування на утриманні жінки малолітньої дитини;
 - 4) вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, яке спричинене не неправомірними або аморальними діями потерпілого, а якимось іншими факторами.
2. Назвіть не менше п'яти конституційних засобів противаг Президенту України з боку Верховної Ради України та мінімум засобів конституційних противаг Президенту України з боку групи народних депутатів у кількості не менше 45 осіб (6 балів, по 1 балу за кожний правильно названий конституційний засіб противаг).

Орієнтовна відповідь:

- 1) ВРУ має право через внесення змін до Конституції України визначити (змінити) конституційний статус Президента України, якщо такі зміни до Основного Закону пройдуть попередній контроль з боку Конституційного Суду України;
 - 2) ВРУ має право на підставі Конституції України врегулювати законодавчі основи діяльності глави держави;
 - 3) ВРУ має право не ратифікувати міжнародний договір, підписаний главою держави;
 - 4) ВРУ може не затвердити указ глави держави про введення надзвичайного стану;
 - 5) ВРУ має право усунути Президента з посади шляхом імпічменту;
 - 6) 45 народних депутатів України мають право звернутися з конституційним поданням до КСУ для перевірки актів глави держави.
3. Ст. 51 Сімейного кодексу України визначено, що чоловік і дружина мають право на повагу до своєї індивідуальності. Це право є галузевим розвитком одного з конституційних положень. Назвіть це конституційне положення (2 бали).
- Відповідь: Положення, яке міститься у ст. 23 Конституції України, відповідно до якого кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей.
4. Назвіть правочини з недоліками суб'єктного складу (6 балів, по 1 балу за кожний правильно названий правочин).

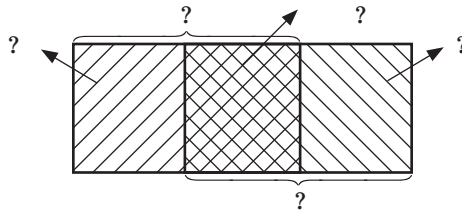
Відповідь:

- 1) правочини, вчинені малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності;

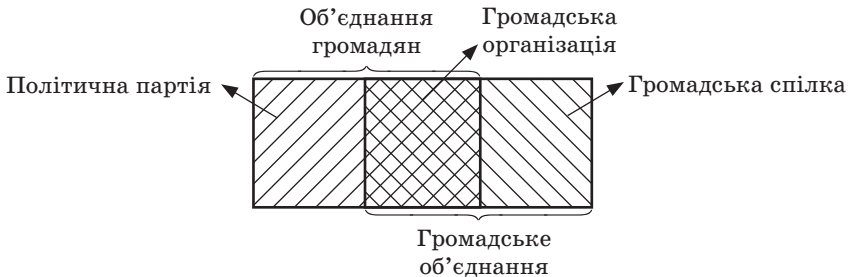
- 2) правочини, вчинені неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності;
- 3) правочини, вчинені фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності;
- 4) правочини, вчинені недієздатною фізичною особою;
- 5) правочини, вчинені без дозволу органу опіки і піклування;
- 6) правочини, вчинені юридичною особою, яких ця особа не мала права вчиняти.

Завдання 3

- ♦ У наведеній схемі, яка показує співвідношення понять «політична партія», «громадська організація» та «громадське об'єднання», позначте кожне з них, а також заповніть пропуски (5 балів, по 1 балу за кожне правильно вказане поняття).

Відповідь:

ВАРІАНТ 2

Завдання 1. Тести-задачі

(12 балів, по 1 балу за кожну правильну відповідь)

1. Максим кричав біля вікон громадян у нічний час. Склад якого правопорушення містить діяння Максима?
Відповідь: дрібне хуліганство.
2. Василь та Віолетта зареєстрували шлюб, не маючи наміру створити сім'ю. Який спосіб захисту сімейного права слід обрати в цій ситуації?